

מחלות זואונוטיות

איציק אברמוביץ
החקלאית

לאחרונה היו מספר התפרצויות של מחלות בע"ח שגרמו לחרדה ציבורית עקב הסכנה האמיתית או המדומה להעברת המחלה גם לבני אדם. איציק אברמוביץ, רופא ב"החקלאית", יעביר לנו סידרה של סאמרים בנושא המחלות הזואונוטיות, מאפייניהן ודרכי ההתמודדות עם המחלות.

פי רוב מקבוצת אורגניזמים שיש להם יכולת לגרום למחלה במין מוגדר אחד של בע"ח. ההבדל החשוב בין אותם פתוגנים האחראים למחלה הזואונוטית וחברים אחרים מאותה קבוצה או משפחה של פתוגנים, נעוץ ביכולתם לגרום למחלה, בשני מינים של בעלי חיים לפחות, כאשר בני האדם, עפ"י הגדרה הזואונוזיס, חייב להיות אחד מהם.

ההבדל החשוב בין אותם פתוגנים האחראים למחלה הזואונוטית וחברים אחרים מאותה קבוצה או משפחה של פתוגנים, נעוץ ביכולתם לגרום למחלה, בשני מינים של בעלי חיים לפחות, כאשר בני האדם, עפ"י הגדרה הזואונוזיס, חייב להיות אחד מהם.

כיצד משפיעות עלינו המחלות הזואונוטיות?

- גורמות למחלה
- חלקן גורמות לסיבוכים ארוכי טווח - ביטוי כרוני מתמשך
- חלקן גורמות למוות
- גורמות להפסדים כספיים בתעשיית המזון:

טבלה 1. דוגמאות של מחלות זואונוטיות, לפי מאפייני מחולל המחלה.

מחלות חיידיקיות	מחלות ויראליות	מחלות אחרות
אנטרקס	כלבת	מחלות פריון (prion) (מחלת הפרה המשוגעת)
ברוצלוזיס	קש"א (קדחת השקע האפריקאי)	
לפטוספירוזיס		מחלות פטריותיות (ring worm)
סלמולוזיס		מחלות טפיליות (קריפטו, תולעי מעיים וכו')
ועוד.....	ועוד...	ועוד...

מה פירוש השם מחלות זואונוטיות?

מחלות זואונוטיות, ZOONOSES, מוגדרות (ע"פ ארגון הבריאות העולמי WHO) כ-"קבוצת מחלות זיהומים המועברות באופן טבעי מבעלי החיים מקבוצת בעלי החוליות, לאדם".

על אף שלמעלה מ-150 זיהומים מזוהים כמחלות זואונוטיות, רק חלק קטן מהן ידוע בארצנו. העברת הגורמים המזהמים מבעלי החיים לבני האדם גורמים למגוון סימנים בבע"ח ובאדם, שיכולים לנוע מהעדר סימנים קליניים, דרך חוסר נוחות, תחלואה קשה חריפה וכרונית ועד תמותה. קיים מערך ארצי, שילוב בין משרדי החקלאות והבריאות, שמטרתו ניטור מחלות זואונוטיות ואיפיון תבניתם באמצעות אדם, מקום וזמן. איתור ואיבחון מוקדם של מחלה זואונוטית חשוב מאד כדי להשתלט עליה ביעילות ובמהירות.

מה הגורם למחלות אלה?

מחלות אלה נגרמות ע"י שורה ארוכה ומגוונת של מעבירי מחלה. בטבלה 1 ניתן למצוא דוגמאות למגוון הרחב של הגורמים. ניתן להבחין כי הפתוגן הגורם למחלות זואונוטיות בא על

מחלת אנטרקס

- אנשים בעלי מערכת חיסונית מוחלשת
- נשים בהריון

טיפול ומניעה של מחלות זואוונטיות?

- ניטור ואיבחון מוקדם של המחלה
- דווח מייד לרופאים המטפלים: לשכה וטרינרית, גורמי בריאות
- בידוד בע"ח הנגועים
- השמדה/טיפול/חיסון בע"ח - בהתאם להנחיות הרופאים הוטרינריים
- טיפול/חיסון העובדים - עפ"י הנחיות גורמי הבריאות
- שמירה על היגיינת העובדים ונוהלי עבודה עם בע"ח - עפ"י הגורם. ■

מה הגורמים המשפיעים על הסיכון להדבקה בין בע"ח לאדם?

- משך הזמן שבו בעל החיים מדבק
- משך זמן הדגירה (זמן מהדבקה ועד הופעת סימני תחלואה) מאפשר ביצוע המתת חסד לפני שיופיעו סימנים קליניים
- יציבות ועמידות גורם המחלה בתנאי סביבה שונים
- צפיפות אוכלוסיית בע"ח בלהקה/עדר
- ניהול וממשק מקום אכסון בע"ח - נקיון, אורור וכ'
- אופן ואיכות הדברה של מכרסמים וחרקים
- רמת האלימות של גורם המחלה
- אופן העברת המחלה.

מהי אוכלוסיית הסיכון לחלות במחלות זואוונטיות?

- מטפלים בבע"ח
- תינוקות וילדים
- זקנים וחלשים
- עובדים בחקלאות בע"ח: רפתנים, לולנים, וטרינרים וכ'
- עובדים בתעשיית המזון: קצבים, שוחטים, עובדי בתי מטבחים וכ'

- תוצר מזון פגום/ירוד באיכותו
- הגבלות ואיסורים שונים גורמים להגדלה בעלויות הייצור
- תהודה ציבורית שעלולה לפגוע בצריכה ובביקוש
- חרדה ומורל נמוך בקרב ציבור העובדים.

מהן דרכי ההדבקה במחלה זואוונטית?

- דרכי ההדבקה רבות ומגוונות ולכל גורם דרכים האופייניות לו. לדוגמא:
- צואה, שתן
- חלב
- דם, רוק
- שאיפת חלקיקי אויר נגועים (אירוסול)
- מזון ומים
- מגע עם הפה/פיסיקאלי
- טפילים מעבירים (פרעושים, יתושים, כינים, קרציות וכד')
- שריטות, נשיכות או פצעים.
- מגע: עם אברים נגועים/חפצים שבאו במגע עם בע"ח חולה
- ועוד.